

از سری کتاب‌های گروه مؤلفین اندیشمند

فارسی نهم اندیشمند

(پایه نهم - دوره اول متوسطه)

قابل استفاده داوطلبان ورود به مراکز
استعدادهای درخشان و دیگرمدارس نمونه کشور

شامل: درس‌نامه‌ی فصول
و ۱۲۲۵ پرسش چهارگزینه‌ای به همراه پاسخ

مؤلفین:

ناهید میلانی - میرداود مقدسی صائنی

ناشر: انتشارات تندیس نقره‌ای اندیشمند

شایک	:
شماره کتابشناسی ملی	:
عنوان و نام پدیدآور	:
فارسی نهم اندیشمند (دوره اول متوسطه)	:
قابل استفاده داوطلبان ورود به مراکز استعداد های درخشان.../	:
نویسندگان: ناهید میلانی - میرداود مقدسی صائین	:
مشخصات نشر	:
مشخصات ظاهری	:
فروست	:
موضوع	:
موضوع	:
رده بندی دیویی	:
رده بندی کنگره	:
سرشناسه	:
شناسه افزوده	:
وضعیت فهرست نویسی	:

نام کتاب	: فارسی نهم اندیشمند (پایه نهم- دوره اول متوسطه)
مؤلفین	: ناهید میلانی - میرداود مقدسی صائین
تایپ و صفحه آرایی	: اندیشمند
شمارگان	:
سال چاپ	: ۱۳۹۴
نوبت چاپ	: اول
ناشر	: تندیس نقره ای اندیشمند

قیمت: تومان

مرکز پخش: تهران خیابان دکتر فاطمی، ضلع شرقی سازمان آب، نبش خیابان شهید دائمی،
شماره ۱۷۸، طبقه اول آموزشگاه علمی اندیشمند
کدپستی: ۱۴۱۵۶۶۴۹۹۱ تلفن: ۸۸۹۷۶۰۷۷

حقوق چاپ و نشر، محفوظ و مخصوص ناشر است.

نظارت علمی آموزشگاه اندیشمند

«هذا من فضل ربّي»

عزیزان! سلام.

کتاب پیش روی شما، محصول تلاش چند ساله است که با توجه به مطالب آموخته شده با کتاب درسی نهم و مباحث مطرح شده در دوره‌ی اول متوسطه تلفیق شده است. در نوشتن درس‌نامه و تست‌ها سعی شده ضمن اندکی عمیق‌تر شدن در مطالب کتاب‌های درسی، هم ساده‌نویسی در حد معقول و هم تکرار با شیوه‌ی طرح متفاوت یک موضوع یا مطلب به یادگیری مفهومی و توانمندی مهارت تست‌زنی کمک شود.

برای یادگیری هرچه بیشتر و بهتر شما عزیزان، در درس‌نامه‌ها سعی شده است مطالب سال‌های گذشته و حتی مطالب موردنیاز از پایه‌های بالاتر هم مطرح شود. به این دلیل که کتاب برای دانش‌آموزانی می‌باشد که قصد ورود به مدارس برتر را دارند، در تست‌ها علاوه بر بحث هوش و حافظه از خلاقیت، نوآوری و ابتکار نیز استفاده شده است. امیدواریم در این مسیر در حد بضاعت خود شما را یاری کرده باشیم.

در ضمن خوش حال خواهیم شد چنانچه ایرادهای محتوایی و تایپی کتاب را به ما از طریق آدرس:

andishmand.tizhooshan@gmail.com

گوشزد کرده و ما را در بهبود بخشیدن به کیفیت این نوشته یاری فرمایید.

پیشاپیش توفیق روزافزون شما خوبان را از خداوند منان مسئلت داریم و از محبت بی‌دریغ شما سپاس‌گزاریم.

با تشکر

میلانی - مقدسی

فهرست مطالب

۷	فصل یک: آرایه‌های ادبی
۳۱	فصل دو: دستور زبان فارسی
۱۲۵	فصل سه: معنی و مفهوم عبارات
۱۵۴	فصل چهار: املاء
۱۶۵	فصل پنج: قالب‌های شعری
۱۷۵	فصل شش: تاریخ ادبیات
۱۸۵	فصل هفت: سؤالات جامع
۲۰۳	پاسخ‌نامه‌ی تشریحی و کلیدی
۲۰۴	پاسخ‌نامه فصل ۱
۲۱۵	پاسخ‌نامه فصل ۲
۲۵۸	پاسخ‌نامه فصل ۳
۲۶۰	پاسخ‌نامه فصل ۴
۲۶۱	پاسخ‌نامه فصل ۵
۲۶۲	پاسخ‌نامه فصل ۶
۲۶۳	پاسخ‌نامه فصل ۷

فصل یک:

آرایہ های ادبے

تشبیه

هرگاه چیزی را به چیزی در صفت یا ویژگی مانند کنند، می‌گوییم از «تشبیه» استفاده شده است.

ستاره نه پیدا نه خورشید و ماه

شب تیره چون روی زنگی سیاه

در بیت بالا «شب» از «تیرگی» به شخص سیاه پوست تشبیه شده است.

در هر تشبیه‌ی که ساخته می‌شود چهار بخش یا «رکن» وجود دارد. که عبارتند از:

الف) طرف اول یا مشبّه

ب) طرف دوم یا مشبّه‌به

ج) دلیل شباهت یا وجه شبه

د) حرف ایجاد رابطه‌ی مشابهت یا آدات تشبیه

کمندی به بازو درون شصت خم

همی گشت رستم چو شیر دژم^۱

مشبّه: رستم

مشبّه‌به: شیر

وجه شبه: خشمگین بودن

آدات تشبیه: چو

در نوشتن جمله‌ای که دارای تشبیه است استفاده از دو رکن اصلی «مشبّه و مشبّه‌به» الزامی است و دو رکن «وجه

شبه و آدات تشبیه» الزامی نیست.

جهان پُر ز پهنای و بالای او

به رنگ شبه روی، چون برف موی

مشبّه: روی (چهره)

مشبّه‌به: شبه (سنگ سیاه)

پیچیده‌ترین حالت تشبیه به شکل مضاف و مضاف‌الیه نوشته می‌شود که برخی به آن «تشبیه بلیغ» می‌گویند.

آخر ای خفته، سر از خواب جهالت بردار؟

خبرت هست که مرغان سحر می‌گویند

مشبّه: جهالت

مشبّه‌به: خواب

جان بخشی / تشخیص

در بعضی نوشته‌ها به دلایل گوناگون نویسندگان از زبان موجودی غیرزنده یا غیرانسان سخن می‌گویند و رفتار انسانی به آن موجود نسبت می‌دهد که در این صورت می‌گوییم از صنعت «تشخیص» استفاده کرده است.

نه همه مستمعی فهم کند این اسرار

کوه و دریا و درختان همه در تسبیح‌اند

کوه و دریا و درختان در حال شکرگزاری هستند.

^۱ دژم: خشمگین

مراعات نظیر / تناسب

وقتی کلمه‌هایی از یک مجموعه که با هم ارتباط و تناسب دارند (از هر نظر) در یک نوشته به کار بروند می‌گوییم دارای «تناسب» هستند.

چو سیراب شد کرد آهنگ خواب

سوی چشمه‌ی روشن آمد به آب

واژه‌های چشمه / آب / سیراب تناسب دارند.

زنجیره‌ی معنایی / شبکه معنایی

هرگاه تنها چند کلمه و در یک عبارت با هم تناسب داشته باشند در حقیقت تشکیل یک زنجیره‌ی معنایی می‌دهند.

فروزنده‌ی ماه و ناهید و مهر

خداوند کیوان و گردان سپهر

واژه‌های «کیوان، ماه، ناهید و مهر» زنجیره‌ی معنایی ساخته‌اند.

اگر در دو یا چند عبارت زنجیره‌های معنایی با هم نیز ارتباط داشته باشند تشکیل شبکه‌ی معنایی می‌دهند.

حیف باشد که تو در خوابی و نرگس بیدار

مثال: تا کی آخر چو بنفشه سر غفلت در پیش

یا که داند که برآرد گل صد برگ از خار؟

که تواند که دهد میوه‌ی الوان از چوب

شبکه‌ی معنایی: زنجیره‌ی ۱ ← بنفشه، نرگس، گل

زنجیره‌ی ۲ ← گل، برگ، خار، میوه، چوب

تضاد / طباق

کاربرد واژه‌های مخالف در یک عبارت را «طباق یا تضاد» می‌گویند.

کاخلاق بَدَم حَسَن نماید

از صحبت دوستی برنجم

خارم، گل و یاسَمَن نماید

عیبم هنر و کمال بیند

بَد ≠ حَسَن (خوب)

خار ≠ گل

که دگر ناید آب رفته به جوی

طَرَب نوجوان ز پیر مجوی

نوجوان ≠ پیر

آید ≠ رفته

تمثیل / ضرب المثل

جمله‌هایی هستند که در طی گذر زمان برای بیان پند و اندرز زیاد به کار رفته‌اند. به کار بردن این عبارتها در نوشته «تمثیل» نامیده می‌شود.

دور گردون گرد و روزی بر مراد ما نگشت دائماً یکسان نباشد حال دوران غم مخور

در نومیدی بسی امید است پایان شب سیه سپید است

هر دو بیت جهت امیدوار نمودن و تشویق به تلاش و روحیه داشتن به کار می‌رود.

کنایه

شعرا و نویسندگان گاهی معنا و مفهوم موردنظر را به طور غیر مستقیم بیان می‌کنند که در آن صورت می‌گوییم از «کنایه» استفاده شده است.

برای بیان تأثیر دوست بد و پرهیز از انتخاب دوست یا هم نشین ناشایست می‌گویند.

پسر نوح با بدان بنشست خاندان نبوتش گم شد

برای بیان مقاومت در راه هدف می‌گویند.

در بیابان گر به شوق کعبه خواهی زد قدم سرزنش‌ها گر کند خار مگیلان غم مخور

در حقیقت هر عبارت کنایی دارای دو معنای نزدیک (همان معنای کلمه به کلمه و ساده‌ی عبارت است) و معنای دور (مفهوم موردنظر گوینده یا نویسنده) است.

ایهام

این کلمه هم خانواده‌ی «وهم» و از معنای شک و تردید و دودلی است و هنگامی به کار می‌رود که نویسنده یا شاعر بخواهد حداقل دو معنا را در یک عبارت بگنجانند و برداشت و درک مفهوم را به عهده‌ی خواننده بگذارد.

هم سال‌های من پروانگان شدند جستند از این قفس گشتند دیدنی

در بیت بالا عبارت «گشتند دیدنی» دارای دو معنی است:

الف) پروانه‌ها جاهای دیدنی را (گشتند = بازدید کردند)

ب) تبدیل به موجوداتی زیبا و دیدنی شدند.

تلمیح

به کار بردن بخشی از یک آیه یا حدیث و یا اشاره به داستان تاریخی در یک نوشته است.

یوسف گم گشته بازآید به کنعان غم مخور کلبه‌ی احزان شود روزی گلستان غم مخور

تخت بر عرش بست معراجش

جبرئیل آمده بُراق به دست

چون ننگجید در جهان تاجش

سربلندیش راز پایه‌ی پست

(تلمیح از معراج پیامبر)

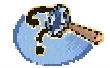
تضمین

به کار بردن کامل یک آیه یا حدیث در یک نوشته را می‌گویند. (تضمین آشکار)

هست کلید در گنج حکیم

بسم‌الله الرحمن الرحیم

گاهی نیز شاعر یا نویسنده‌ای یک بیت یا عبارتی را در میان نوشته‌هایش از شاعر یا نویسنده‌ی دیگری می‌آورد که به آن نیز «تضمین» می‌گویند. (تضمین پنهان)

سعدی می‌فرماید:

که رحمت بر آن تربت پاک باد

چه خوش گفت فردوسی پاک‌زاد

که جان دارد و جان شیرین خوش است

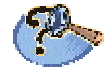
میازار موری که دانه‌کش است

اغراق / مبالغه / غلو

بزرگ‌نمایی رفتار یا اتفاقی فراتر از حدّ واقعی و حقیقی خود یکی از جلوه‌های زیبایی هر نوشته‌ای بخصوص نوشته‌های «حماسی» است. که آن را آرایه‌ی «مبالغه» می‌نامند.

آن طرف نصف جهان با تانک‌های آتشین در راه / این طرف، ایرانیان تنها.

ز نعلش زمین شد همه چاک‌چاک

خروشید و جوشید و بر گند خاک

فرو ریخت چون رود، خون از برش

بزد تیغ و بنداخت از بر سرش

واج آرایه / نغمه‌ی حروف

تکرار یک یا چند «واج» در نوشته را می‌گویند.

- ابتدا باید با «واج» بیشتر آشنا شویم.

واج ← هر صدایی را که به هنگام خواندن یا نوشتن نمایش می‌دهیم یک «واج» می‌گویند.

«واج» به دو گروه تقسیم می‌شود.

الف) مصوّت‌ها (صدادارها) } بلند: آ او ای
 } کوتاه: اَ اِ اُ

ب) صامت‌ها (ب، پ، ج،)

فارسی نهم

توجه کنیم که «واج» صدای حروف است. بنابراین گاهی یک صدا به چند شکل نوشته می‌شود یعنی تعداد واج‌ها در حقیقت کم‌تر از تعداد حروف الفبای فارسی است. و تعداد آن در کل ۲۹ تا است. که شش تای آن صدادارها و بیست و سه تای آن بی‌صداها هستند.

از میان ۳۲ حرف الفبای فارسی ۱۷ حرف یک شکل و یک صدا هستند و ۱۵ تای بقیه شش صدا می‌شوند که در جدول زیر آورده‌ایم.

ه ح	ق غ	ت ط	ذ ز ض ظ	ث س ص	ء (همزه) ع
(۱) واج	(۱) واج	(۱) واج	(۱) واج	(۱) واج	(۱) واج

بی صداها + صدادارها = تعداد کل واج‌ها

$$\begin{array}{ccc} \downarrow & & \downarrow \\ ۲۹ & = & ۶ + (۱۷ + ۶) \end{array}$$

چند شکل یک صدا یک شکل یک صدا

پس در حقیقت اگر در جمله‌ای مثلاً (ذ / ز / ض / ظ) به کار رفته باشند آن جمله دارای واج‌آرایی یا نغمه‌ی حروف است.

فروزنده‌ی ماه و ناهید و مهر

خداوند کیوان و گردان سپهر

سپهر ، ماه ، ناهید ، مهر
واج‌آرایی «ه»

آخر ای خفته، سر از خواب جهالت بردار

خبرت هست که مرغان سحر می‌گویند

واج‌آرایی «خ»

راستی کن که به منزل نرسد کج رفتار

سعدیا راست روان گوی سعادت بردند

واج‌آرایی «س»

این آرایه مخصوص «نثر» است و به کاربرد کلمه‌هایی مانند قافیه‌ی شعر در نثر گفته می‌شود.

سپاس باد یزدان دانا و توانا را که آفریدگار جهان است و داننده‌ی آشکار و نهان است.

دو کلمه‌ی «دانا» و «توانا» و دو کلمه‌ی «جهان» و «نهان» دارای سجع هستند.

جناس

وقتی دو یا چند کلمه از نظر املائی یا از نظر بیانی (خوانداری) مانند هم یا بسیار شبیه هم باشند (بدون توجه به معنا) می‌گوییم دارای جناس هستند.

انواع جناس عبارتند از:

الف) جناس تام: دو کلمه از نظر نوشتن و خواندن کاملاً مانند هم هستند.

 که تواند که دهد میوه‌ای الوان از چوب؟ یا که داند که برآرد گل صد برگ از خار؟

ب) جناس ناقص: در این نوع جناس کلمه‌ها کمی متفاوتند که حالت‌های گوناگون آن عبارتند از:

- ۱- حرکتی: دو کلمه فقط در تلفظ حرکت یا «واجی» با هم فرق دارند. مانند: (انعام / أنعام) (هزار / هِزار)
- ۲- اختلافی: دو کلمه‌ی متجانس در یک حرف یا «واج» با هم اختلاف دارند و یکی از سه شکل زیر را می‌سازند.
 - ۱-۲) اختلاف در حرف اول: نهار، بهار
 - ۲-۲) اختلاف در حرف میانه: عقل، عدل
 - ۳-۲) اختلاف در حرف آخر: بیدار، بیداد

۳- افزایشی - کاهشی: دو کلمه‌ی متجانس در تعداد حروف یا «واج» تفاوت دارند و یکی معمولاً از دیگری یکی بیش‌تر یا کم‌تر است.

۱-۳) در ابتدا: آگاه، ناگاه

۲-۳) در میانه: تب، تاب

۳-۳) در آخر: کارد، کاردک

استعاره

گاهی یکی از دو رکن اصلی تشبیه به جای رکن دیگر نوشته می‌شود که در این صورت استعاره ساخته می‌شود.

چند خبسی، نظامیا، برخیز

 صبح چون بر کشید دشنه‌ی تیز

دشنه‌ی تیز ← استعاره از پرتوهای نور خورشید

فروشد تا برآمد یک گل زرد

 هزاران نرگس از چرخ جهان گرد

نرگس ← استعاره از ستاره

گل زرد ← استعاره از خورشید

 این نوع استعاره را «استعاره‌ی مصرّحه» می‌نامند.

۱- شما در ابیات زیر کدام یک را مشاهده نمی‌کنید؟

برزگری پند به فرزند داد
هر چه کنی کشت همان بدروی

کای پسر، این پیشه پس از من تو راست
کار بد و نیک چو کوه و صداست

(۱) تمثیل (۲) کنایه (۳) تشخیص (۴) تشبیه

۲- کدام بیت «انسان نمایی» ندارد؟

(۱) دست در دامن مولا زد در / که علی بگذر و از ما مگذر
(۲) فجر تا سینه‌ی آفاق شکافت / چشم بیدار علی خفته نیافت
(۳) شیروان مست ولای تو علی / جان عالم به فدای تو علی
(۴) شب ز اسرار علی آگاه است / دل شب محرم سرّ الله است

۳- کدام بیت «تشبیه» را در بر نمی‌گیرد؟

(۱) چو شاخ برهنه برآریم دست / که بی برگ از این بیش نتوان نشست
(۲) چون گشت زمین ز جور گردون / سرد و سیه و خموش و آوند
(۳) سپاهی ز گردان کوچ و بلوچ / سگالنده‌ی جنگ مانند قوچ (سگالنده = جنگجو و شجاع)
(۴) سعدیا چون تو کجا نادره گفتاری هست؟ / یا چو شیرین سخت نخل شکرباری هست؟

۴- در کدام گزینه‌ی زیر تشبیه را نمی‌توان مشاهده نمود؟

(۱) آب آینه‌ای است پهناور، صورت آسمان در آن پیدا است.
(۲) و مثل تو چون مورچه ای است که در قصر ملکی سوراخی دارد.
(۳) ای کار گشای هر چه هستند. نام تو کلید هر چه بستند.
(۴) نکویی به هر جا چو آید به کار نکویی گزین وز بدی شرم دار

۵- «کنایه» را در کدام گزینه نمی‌توان مشاهده کرد؟

(۱) شوریده‌ای که در آن سفر همراه ما بود نعره برآورد و راه بیابان گرفت.
(۲) از بیماران عیادت می‌کرد. سخن همنشین خود را نمی‌بُرد.
(۳) خون این روحانی شهید تا ابد در رگ‌های همه‌ی آزادی خواهان مسلمان می‌جوشد.
(۴) انگار قند در دل محسن آب کردند. حالا در نگاه مادر بزرگ فقط شادی می‌دید.

۶- کدام آرایه‌ی ادبی در بیت زیر مشاهده نمی‌گردد؟

دست در دامن مولا زد در
که علی بگذر و از ما مگذر

(۱) تضاد (طباق)
(۲) تناسب (مراعات نظیر)
(۳) تشخیص (آدم‌نمایی)
(۴) ایهام

۷- «تشبیه» در کدام مورد مشاهده نمی‌شود؟

- (۱) مرغان پر بسته بودیم پرواز را برده از یاد
(۲) مانند باران صمیمی، از باغ گل باصفا تر
(۳) معرفت از لفظ دین‌داران کامل عقل جوی
(۴) موی بر اندام خصم از بیم همچون نیش کن

۸- عناصر زیبایی سخن درباره‌ی کدام گزینه صحیح عنوان نشده است؟

- (۱) ارغوان جام عقیقی به سمن خواهد داد
(۲) نابرده رنج، گنج میسر نمی‌شود
(۳) آب در حلق کریمان از کرم چون نوش ریز
(۴) در پيله تا به کی بر خویشان، تنی؟
(۱) چشم نرگس به شقایق نگران خواهد شد (تناسب / آدم‌نمایی)
(۲) مزد آن گرفت جان برادر که کار کرد (سجع / مبالغه)
(۳) موی بر اندام خصم از بیم همچون نیش کن (تضاد / تناسب)
(۴) پرسید کرم راه، مرغ از فروتنی (آدم‌نمایی / مراعات نظیر)

۹- «تشبیه» در کدام مورد وجود ندارد؟

- (۱) شود کوه آهن چو دریای آب
(۲) مصطفی گفت: «شهید / مثل یک نمره‌ی بیست / داخل دفتر قلب من و تو می‌ماند.»
(۳) چو شاخ برهنه برآریم دست
(۴) سپهبد چو از چنگ رستم بجست
(۱) اگر بشنود نام افراسیاب
(۲) که بی برگ از این بیش نتوان نشست
(۳) بخایید رستم همی پشت دست

۱۰- آرایه‌ی بیان شده در کدام گزینه صحیح نیست؟

- (۱) دست در دامن مولا زد در
(۲) به فصل خزان در نبینی درخت
(۳) قضا خلعتی نامدارش دهد
(۴) بیاورد ضحاک را چون نوند
(۱) که علی بگذر و از ما مگذر (آدم‌نمایی)
(۲) که بی برگ ماند ز سرمای سخت (مراعات نظیر)
(۳) قدر میوه در آستینش نهد (مبالغه)
(۴) به کوه دماوند و کردش به بند (تشبیه) (نوند: چهارپا، اسب)

۱۱- «کنایه» در کدام گزینه نیست؟

- (۱) وقت تنگ بود.
(۲) گر بر سر نفس خود امیری مردی
(۳) خود را برای خاک شدن آماده کرده بود.
(۴) پهلوان دور از همه روی تخته سنگی نشست.

۱۲- «عناصر زیبایی سخن» در مورد کدام گزینه صحیح نیست؟

- (۱) این دغل دوستان که می‌بینی
(۲) بداندیش بسیار و گر اندگی است
(۳) آهو نیامد دل نگران شدند و به زاغ گفتند بر هوا پرواز گیرد.
(۴) گفت گوگرد پارسی خواهیم بردن به چین که شنیدم عظیم قیمتی دارد.
(۱) تمثیل) مگسانند گرد شیرینی
(۲) طَباق) چو خشم آورم پیش چشمم یکی است
(۳) انسان‌نمایی)
(۴) مبالغه)

۱۳- کدام بیت آرایه‌ی ادبی مشخص شده را ندارد؟

- (۱) درشتی ز کس نشنود نرم گوی
(۲) آن یکی نحوی به کشتی در نشست
(۳) گرم شو از مهر و زکین سرد باش
(۴) آن دم صبح قیامت تأثیر
(۱) سخن تا توانی به آزم گوی
(۲) رو به کشتیبان نمود آن خودپرست
(۳) چون مه و خورشید جوان مرد باش
(۴) حلقه‌ی در شد از او دامن‌گیر
(۱) آدم‌نمایی)
(۲) تناسب)
(۳) طَباق)
(۴) تلمیح)

۱۴- «کنایه» را در کدام عبارت مشاهده نمی‌کنیم؟

- (۱) عالم از تیره رویی درآمد
(۲) در نیمه‌های اسفند زمین نفس گرمی می‌کشد.
(۳) ای نام تو بهترین سرآغاز
(۴) هم نامه‌ی نانوشته خوانی

۱۵- در سه گزینه از گزینه‌های زیر حداقل یک واژه وجود دارد که دارای متشابه می‌باشند و تنها در یکی از گزینه‌ها هیچ واژه‌ای متشابه ندارد آن را مشخص نمایید.

(۱) آن چه خواست بدادند.

(۲) در طبیعت همه چیز به سوی مقصدی یگانه می‌شتابد که همانا حیات است.

(۳) خار و خاشاک دارد به منقار

(۴) آن پرنده پی لانه‌سازی بر سر شاخه‌ها می‌سراید

۱۶- کدام یک از عناصر زیبایی سخن در بیت زیر به کار رفته است؟

«بمان آباد و فرخ روز و شیرین کام و روشن دل که ایران مهد دانش‌هاست نپسندند ویرانش»

(۱) آدم‌نمایی (۲) تمثیل (۳) مبالغه (۴) استعاره

۱۷- بیت زیر چه آرایه‌ای را در بر می‌گیرد؟

«به تنها یکی کینه ورلشکرم به رخس دلاور زمین بسپرم»

(۱) تضاد (۲) مبالغه (۳) انسان‌نمایی (تشخیص) (۴) سجع

۱۸- کدام گزینه تشبیه ندارد؟

(۱) پی افکندم از نظم کاخی بلند

(۲) علم بال است مرغ جانت را

(۳) از تیغ کوه تالاب دریا کشیده‌اند

(۴) چو خود را به چشم حقارت بدید

که از باد و باران نیاید گزند

بر سپهر او برد روانت را

فرشی کیش از بنفشه و سبزه است تار و پود

صدف در کنارش به جان آفرید

۱۹- کدام گزینه کنایه ندارد؟

(۱) در منبر هرگز به کسی گوشه و کنایه نزد.

(۳) آب شد برف زرد کوه سپید

(۲) به شدت احتراز داشت از این که دل کسی را بشکند.

(۴) مرغان پرپرسته بودیم پرواز را برده از یاد

۲۰- «عناصر زیبایی سخن» (تناسب / تضاد) در کدام گزینه مشاهده نمی‌شود؟

(۱) بحر آفرید و بر و درختان و آدمی

(۲) دیروز با ما کسی بود مانند خورشید صادق

(۳) گر تکبر می‌کنی با خواجگان سفله کن

(۴) بعد از خدای هر چه پرستند هیچ نیست

خورشید و ماه و انجم و لیل و نهار کرد

مانند باران صمیمی از باغ گل با صفاتر

ور تواضع می‌کنی، با مردم درویش کن

بی‌دولت آن که بر همه هیچ اختیار کرد

۲۱- رابطه‌ی واژه‌های کدام گزینه مانند بقیه نیست؟

(۱) خوشه / دانه

(۲) عنب / انگور

(۳) خار / گل

(۴) مستمع / سمع

۲۲- آرایه‌ی کدام یک صحیح عنوان نشده است؟

(۱) در پيله تا به کی بر خویشان تنی؟

(۲) تکه یخ‌ها چه سر به زیر و صبور

(۳) الهی! دانایی ده که از راه نیفتیم و بینایی ده که در چاه نیفتیم.

(۴) شبی در بیابان مکه از بی‌خوابی پای رفتنم نماند.

(آدم‌نمایی / تناسب)

(تضاد / مراعات نظیر)

(سجع / تضاد)

(کنایه / تناسب)

پرسید کرم راه مرغ از فروتنی

جای خود را به چشمه‌ها دادند

۲۳- «تضاد» و «تناسب» در کدام یک مشاهده می‌شود؟

- (۱) گر کسی درد دلی گوید تو را از حال خویش گوش با درد دل آن عاجز دل ریش کن
 (۲) گل عزیز است غنیمت شمردش صحبت که به باغ آمد از این راه و از آن خواهد شد
 (۳) پرهیزگار باش که دادار آسمان فردوس جای مردم پرهیزگار کرد
 (۴) در حبس و خلوتم تا وارهم به مرگ یا پر برآورم بهر پریدنی

۲۴- تنها درباره‌ی یکی از گزینه‌ها «آرایه‌های ادبی» صحیح بیان نشده است و آن گزینه‌ی می‌باشد.

- (۱) از ظلمت خود رهایی‌ام ده با نور خود آشنایی‌ام ده (تضاد)
 (۲) تا دیگران گرسنه و مسکین‌اند بر مال و جاه خویش نیفزاید (تناسب)
 (۳) موج از پشت موج می‌آید موج در پیش موج می‌خیزد (مبالغه)
 (۴) عالم از تیره‌روی در آمد چهره بگشاد و چون برق خندید (تشبیه)

۲۵- از «انسان‌نمایی پدیده‌ها» در کدام اثر زیر خبری نیست؟

- (۱) دست در دامن مولا زد در که علی بگذر و از ما مگذر
 (۲) به یک جای ساکن نباشد به جنگ چنین است آیین‌پور پشنگ
 (۳) ای دیو سپید پای در بند! ای گنبد گیتی ای دماوند!
 (۴) شب ز اسرار علی آگاه است دل شب محرم سر الله است

۲۶- شما در ابیات زیر کدام یک را مشاهده نمی‌کنید؟

- برزگری پند به فرزند داد کای پسر، این پیشه پس از من تو راست
 هر چه کنی کشت همان بدروی کار بد و نیک چو کوه و صداست
 (۱) تضاد (طباق) (۲) مبالغه (۳) کنایه (۴) تناسب

۲۷- با توجه به بیت‌های زیر، آرایه‌ای که مشاهده نمی‌شود، کدام است؟

- چون گشت زمین ز جور گردون سرد و سیه و خموش و آوند
 بنواخت ز خشم بر فلک مشت آن مشت تویی تو ای دماوند
 (۱) تشبیه (۲) تشخیص (۳) تناسب (۴) ایهام

۲۸- کدام یک در بیت وجود ندارد؟

- دست در دامن مولا زد در که علی بگذر و از ما مگذر
 (۱) طباق (۲) مراعات نظیر (۳) آدم‌نمایی (۴) تشبیه

۲۹- «مبالغه» را در گزینه‌ی مشاهده می‌کنیم.

- (۱) ز سنگ سپهدار و چنگ سوار نیامد دوال کمر پایدار
 (۲) به پیش سپه آمد افراسیاب چو کشتی که موجش بر آرد ز آب
 (۳) شود کوه آهن چو دریای آب اگر بشنود نام افراسیاب
 (۴) همه روی آهن گرفته به زر درفش سیه بسته بر خود بر

۳۰- با توجه به بیت زیر کدام گزینه نادرست است؟

زگهواره تا گور دانش بجوی

چنین گفت پیغمبر راست‌گوی

- (۱) بیت تضمین دارد. (۲) بیت تناسب دارد. (۳) بیت ضرب‌المثل دارد. (۴) بیت تلمیح دارد.

۳۱- در کدام یک از بیت‌های زیر دو تشبیه دیده می‌شود؟

(۱) با ادب باش که اندر همه جا یابی راه / همچو یوسف به سر تخت برآیی از چاه

(۲) عشق با دشوار ورزیدن خوش است / چون خلیل از شعله گل چیدن خوش است

(۳) برگ درختان سبز در نظر هوشیار / هر ورقش دفتری است معرفت کردگار

(۴) درونش همچو غنچه از ورق پر / به قیمت هر ورق زان، یک طبق دُر

۳۲- در بیت زیر چه آرایه‌ی ادبی به کار رفته است؟

مثل لبخند باز خواهم شد»

«غنچه هم گفت گر چه دل‌تنگم

- (۱) تلمیح (۲) تشخیص (۳) مراعات نظیر (۴) جناس

۳۳- همهی آرایه‌ها در بیت زیر به کار رفته جز گزینه‌ی

چون تو را نوح است کشتیبان، ز توفان غم مخور»

«ای دل ارسیل فنا بنیاد هستی بر کند

- (۱) تشبیه (۲) تضمین (۳) مراعات نظیر (۴) تلمیح

۳۴- درباره‌ی بیت «سعیدیا، راست روان گوی سعادت بردند راستی کن که به منزل نرسد کج رفتار» همهی

گزینه‌ها جز گزینه‌ی صحیح است.

- (۱) بیت تکرار حرف دارد. (۲) بیت تشبیه دارد. (۳) بیت تضاد دارد. (۴) بیت تضمین دارد.

۳۵- در کدام یک از بیت‌های زیر، آرایه‌ی جان بخشی به اشیاء (= انسان نمایی پدیده‌ها) به کار نرفته است؟

(۱) تکه یخ‌ها چه سر به زیر و صبور جای خود را به چشمه‌ها دادند

(۲) بود رستمش نام و بس سرکش است گه جنگ، چون آب و چون آتش است

(۳) خنده‌ی گرم و روشن خورشید بر تن سرد آب می‌ریزد

(۴) باز بنفشه رسید، جانب سوسن دوتا باز گل لعل‌پوش، می‌بدراند قبا

۳۶- درباره‌ی بیت «یوسف گم گشته باز آید به کنعان غم مخور کلبه‌ی احزان شود روزی گلستان غم

مخور» گزینه‌ی درست کدام است؟

- (۱) تلمیح وجود ندارد. (۲) تناسب وجود ندارد. (۳) تمثیل وجود ندارد. (۴) مبالغه وجود ندارد.

۳۷- در عبارت مقابل کدام صنعت ادبی مشاهده می‌شود؟ یک شب آخر دامن آه سحر خواهیم گرفت.

- (۱) تشخیص (۲) کنایه (۳) تلمیح (۴) سجع

۳۸- در کدام گزینه بین کلمات «سجع» وجود دارد؟

- (۱) لعل، نعل (۲) بار، بام (۳) دیر، کار (۴) هرسه

۳۹- در بیت: «شیخ خندید و بگفتش ای سلیم این درخت علم باشد ای علیم» کدام آرایه مشاهده نمی‌شود؟

- (۱) تشبیه (۲) مراعات نظیر (۳) جناس ناقص (۴) تشخیص

۴۰- در بیت فوق کدام گزینه زیر صدق می‌کند؟

- (۱) بین سلیم و علیم «جناس افزایشی - کاهش» برقرار است.
 (۲) بین علم و علیم «سجع متوازن» برقرار است.
 (۳) بین درخت و علم «مراعات نظیر» برقرار است.
 (۴) هر سه گزینه غلط هستند.

۴۱- بین کلمه‌های «نوش - نیش» کدام نوع جناس برقرار است؟

- (۱) اختلافی (۲) لفظ (۳) افزایشی - کاهش (۴) تام

۴۲- در بیت «باز بنفشه رسید جانب سوسن دوتا باز گل لعل پوش می‌بدراند قبا» کدام آرایه به چشم می‌خورد؟

- (۱) مبالغه (۲) سجع (۳) کنایه (۴) ایهام

۴۳- در بیت «که یکی هست و نیست کس جز او وحده لاله الا هو» کدام آرایه وجود ندارد؟

- (۱) تضاد (۲) تضمین (۳) تشبیه (۴) جناس ناقص

۴۴- در عبارت «مولانا از قیل و قال مدرسه و بحث و وعظ کناره گرفت» کدام آرایه به چشم نمی‌خورد؟

- (۱) سجع (۲) کنایه (۳) تشبیه (۴) زنجیره‌ی معنایی

۴۵- در بیت «خلید خار درشتی به پای طفلی خُرد به‌هم برآمد و ز پویه بازماند و گریست» کدام آرایه وجود ندارد؟

- (۱) تضاد (۲) مراعات نظیر (۳) کنایه (۴) استعاره

۴۶- در بیت زیر کدام آرایه به چشم می‌خورد؟

- در نومیدی بسی امید است
 پایان شب سیه سپید است
 (۱) تمثیل (۲) تضاد (۳) مراعات نظیر (۴) همه موارد

۴۷- در بیت: ز برگ لاله گذرگاه شهر گل پوش است ز چشمه سار خیابان شهید در جوش است

- (۱) آرایه تشبیه وجود دارد.
 (۲) آرایه‌های کنایه و مراعات نظیر وجود دارد.
 (۳) صنعت استعاره وجود دارد.
 (۴) گزینه‌های ۱ و ۲ صحیح است.

۴۸- در عبارت «سپاس باد یزدان دانا و توانا را که آفریدگار جهان است و داننده آشکار و نهان است» بین «جهان

و نهان»:

- (۱) جناس ناقص برقرار است.
 (۲) سجع مطرف برقرار است.
 (۳) سجع متوازن برقرار است.
 (۴) جناس تام برقرار است.

۴۹- در بیت: «تا جهان بود از سر آدم فراز کس نبود از راز دانش بی‌نیاز» بین «فراز و راز»:

- (۱) جناس ناقص برقرار است.
 (۲) جناس لفظ برقرار است.
 (۳) سجع متوازن برقرار است.
 (۴) جناس تام برقرار است.

۵۰- در بیت زیر کدام آرایه مشهود نیست؟

- «دانش اندر دل چراغ روشن است وز همه بد برتن تو جوشن است»
 (۱) تشبیه (۲) تمثیل (۳) واج‌آرایی (۴) زنجیره‌ی معنایی

۵۱- در عبارت « پروردگارا ما را راهِ راست بنمای » کدام آرایه ادبی مشهود است؟

- (۱) تشبیه (۲) کنایه (۳) تلمیح (۴) تضاد

۵۲- در بیت « در فکر رستنم پاسخ بداد کرم خلوت نشستهم زین روی منحنی:»

- (۱) آرایه‌ی مراعات نظیر وجود دارد. (۲) آرایه تشخیص به چشم می‌خورد.
(۳) صنعت کنایه وجود دارد. (۴) همه موارد

۵۳- آرایه‌ی نوشته شده درباره‌ی بیت صحیح است.

- (۱) دیدار یار غایب، دانی چه ذوق دارد (۲) ای دل ار سیل فنا بنیاد هستی بر کند
(۳) در بیابان گر به شوق کعبه خواهی زد قدم (۴) آن شیرزن بمیرد؟ او شهریار زاد
ابری که در بیابان بر تشنه‌ای بیارد (۵) تلمیح
چون تورا نوح است کشتیبان ز طوفان غم مخور (۶) ایهام
سرزنش‌ها گر کند خار مغیلان، غم مخور (۷) مبالغه
هرگز نمیرد آن که دلش زنده شد به عشق (۸) تضمین

۵۴- « آدم نمایی / تشخیص » در کدام بیت مشاهده نمی‌شود؟

- (۱) همه کار ایام درس است و پند (۲) عقل حیران شود از خوشه‌ی زرین عنب
(۳) کوه و دریا و درختان همه در تسبیح‌اند (۴) تا قیامت سخن اندر کرم و رحمت او
دریغا که شاگرد هشیار نیست (۵) فهم عاجز شود از حقه‌ی یاقوت انار
نه همه مستمعی فهم کند این اسرار (۶) همه گویند و یکی گفته نیاید ز هزار

۵۵- « کنایه » در گزینه‌ی نوشته نشده است.

- (۱) سنگ روی خفته را خشخاش کرد (۲) چون سگ اصحاب کهف آن خرس زار
(۳) اقوام روزگار به اخلاق زنده‌اند (۴) میازار موری که دانه کش است
این مثل بر جمله‌ی عالم فاش کرد (۵) شد ملازم، در پی آن بردبار
قومی که گشت فاقد اخلاق، مردنی است (۶) که جان دارد و جان شیرین خوش است

۵۶- در دوبیت زیر کدام آرایه‌های ادبی (عناصر زیبایی سخن) وجود ندارد؟

- کای پسر، این پیشه پس از من تورا ست (۱) جناس
کار بد و نیک چو کوه و صداست (۲) تشبیه
هرزگری پند به فرزند داد (۳) تضاد (طباق)
هر چه کنی کشت همان بدروی (۴) مراعات نظیر (تناسب)

۵۷- آرایه‌ی ادبی مشهود در بیت زیر است.

- « پس از کردگار جهان آفرین (۱) طباق (تضاد)
به تو دارد امید، ایران زمین » (۲) جان بخشی
(۳) مبالغه (۴) کنایه

۵۸- « کنایه » را در گزینه‌ی نمی‌توان دید.

- (۱) کوه و دریا و درختان همه در تسبیح‌اند. (۲) تا کی آخر چو بنفشه سر غفلت در پیش
(۳) به چشم بصیرت به خود در نگر (۴) اگر باران به کوهستان نبارد

۵۹- «جناس» در کدام گزینه مشاهده می‌شود؟

۱) خارکش پیروی با دلخ درشت	پشته‌ای خار همی برد به پشت
۲) کنم از جیب نظر تا دامن	چه عزیزی که نکردی با من
۳) عزت از خواری نشناخته‌ای	عمر در خارکشی باخته‌ای
۴) شکر گویم که مرا خوار نساخت	به خسی چون تو گرفتار نساخت

۶۰- «جان بخشی» و «تشبیه» هم زمان در کدام گزینه وجود دارد؟

۱) در سینهام دوباره غمی جان گرفته است	امشب دلم برای شهیدان گرفته است
۲) امشب فضای خانه‌ی دل، سبز و دیدنی است	در فصل زرد، رنگ بهاران گرفته است
۳) از هر چه بوی عشق، تهی بود خانهام	اینک صفای لاله و ریحان گرفته است
۴) در آسمان سینه‌ی من ابر بغض خفت	صحرای دل بهانه‌ی باران گرفته است

۶۱- در کدام بیت آرایه‌ی «تشبیه» استفاده نشده است؟

۱) علم بال است مرغ جانت را	بر سپهر او برد روانت را
۲) دل بی علم، چشم بی نورست	مرد نادان ز مردمی دور است
۳) نیست آب حیات جز دانش	نیست باب نجات جز دانش
۴) به دانش شود مرد، پرهیزکار	چنین گفت آن بخرد هوشیار

۶۲- آرایه‌های «جناس و طباق» در کدام گزینه مشاهده می‌شود؟

۱) عزت از خواری نشناخته‌ای	عمر در خارکشی باخته‌ای
۲) شکر گویم که مرا خوار نساخت	به خسی چون تو گرفتار نساخت
۳) حدّ من نیست ثنایت گفتن	گوهر شکر عطایت سفتن
۴) داد با این همه افتادگی‌ام	عزّ آزادی و آزادگی‌ام

۶۳- «تمثیل» و «جان بخشی» با هم تنها در گزینه‌ی وجود دارد.

۱) بر اوج چو پرواز کنم از نظر خویش	می‌بینم اگر ذره‌ای اندر تک دریاست
۲) بر بال عقاب آمد آن تیر جگر دوز	وز اوج مر او را به سوی خاک فروکاست
۳) زی تیر نگه کرد و پر خویش بر او دید	گفتا ز که نالیم که از ماست که بر ماست
۴) گفتا عجب است این که ز چوبی و ز آهن	این تندى و تیزی و پریدن ز کجا خاست

۶۴- آرایه‌ی ادبی بیان شده پیرامون کدام گزینه صحیح نیست؟

۱) به چشم بصیرت به خود در نگر	تو را تا در آینه، زنگار نیست	«کنایه»
۲) تفکر کن که زمین چگونه زنده شود و چون زیبای هفت رنگ گردد.		«تشبیه»
۳) که دانش ز تنگی پناه آورد	چو بیراه کردی به راه آورد	«آدم‌نمایی»
۴) گهر، بی هنر زار و خوار است پست	به فرهنگ باشد روان تندرست	«استعاره»

۶۵- آرایه‌های ذکر شده درباره‌ی یکی از گزینه‌ها صحیح نیست، آن را مشخص سازید.

۱) بعد از خدای هر چه پرستند، هیچ نیست	بی دولت آن که بر همه، هیچ اختیار کرد	«طباق / مراعات نظیر»
۲) الهی! دانایی ده که از راه نسفتیم و بینایی ده که در چاه نیفتیم.		«سجع / تضاد»
۳) گل عزیز است غنیمت شمردش صحبت	که به باغ آمد از این راه و از آن خواهد شد	«آدم‌نمایی / مبالغه»
۴) نردبان از سر دیوار بلند، صبح را روی زمین می‌آرد.		«کنایه / تناسب»

۶۶- در بیت زیر کدام آرایه به کار رفته است؟

- شود کوه آهن چو دریای آب
 اگر بشنود نام افراسیاب
- (۱) تضمین (۲) مبالغه (۳) تشبیه (۴) جان بخشی به اشیا

۶۷- در بیت زیر چه آرایه‌ای به کار رفته است؟

- «الا ای خاک خوزستان تو آن استی که دیدستی»
 سکندرها و قیصرها و لشکرهای جوشانش»
- (۱) اغراق (۲) تشبیه (۳) واج‌آرایی (۴) ایهام

۶۸- در کدام گزینه‌ی زیر تشبیه را نمی‌توان مشاهده نمود؟

- (۱) آب آینه‌ای است پهناور، صورت آسمان در آن پیداست.
 (۲) و مثل تو چون مورچه‌ای است که در قصر ملکی سوراخی دارد.
 (۳) ای کار گشای هر چه هستند نام تو کلید هر چه بستند.
 (۴) نکویی به هر جا چو آید به کار نکویی گزین وز بدی شرم دار

۶۹- کدام یک «پند» ندارد؟

- (۱) دوش مرغی به صبح می‌نالید عقل و صبرم ببرد و طاقت و هوش
 (۲) اگر نیک خواهی به هر دو سرای به نزد نبی و وصی گیر جای
 (۳) دانی که را سزد صفت پاک‌ی؟ آن کاو وجود پاک نیلاید
 (۴) کتاب است آینه‌ی روزگار که بینی در آن رازها آشکار

۷۰- در ابیات زیر چه آرایه‌ی ادبی به کار رفته است؟

- سعدی رحمه‌ا... علیه می‌فرماید:
 چه خوش گفت فردوسی پاکزاد
 که رحمت بر آن تربت پاک باد
 که جان دارد و جان شیرین خوش است
 میازار موری که دانه‌کش است
- (۱) تشبیه (۲) مبالغه (۳) تلمیح (۴) تضمین

۷۱- در کدام بیت آرایه‌ی «تشخیص» به کار رفته است؟

- (۱) آن‌چه در علم بیش می‌باید دانش ذات خویش می‌باید.
 (۲) خاطرات تو زیباست ولی حیف که من هنوز هواپیمای خود را تعمیر نکرده‌ام.
 (۳) غنیمت شمر، جز حقیقت مجوی که باری است فرصت، دگربار نیست
 (۴) روباه آهی کشید و گفت: زندگی من یکنواخت شده است.

۷۲- کدام آرایه‌های ادبی در بیت زیر به کار رفته است؟

- «عقل حیران شود از خوشه‌ی زرین عنب
 فهم عاجز شود از حقه‌ی یاقوت انار»
- (۱) تشخیص، کنایه، مراعات نظیر (۲) جناس، مراعات نظیر، تشبیه
 (۳) تشخیص، جناس، مراعات نظیر (۴) تشبیه، تشخیص، مراعات نظیر

۷۳- در بیت زیر کدام آرایه‌ی ادبی هست؟

- «توحید گوی او نه بنی آدم‌اند و بس
هر بلبلی که زمزمه بر شاخسار کرد»
- (۱) تضاد (۲) سجع (۳) تشبیه (۴) تشخیص

۷۴- در مصراع زیر کدام آرایه‌های ادبی هست؟

«بحر آفرید و برّ و درختان و آدمی»

- (۱) تضمین (۲) جان بخشی (۳) تضاد (۴) مبالغه

۷۵- در کدام گزینه «تشبیه» به کار نرفته است؟

- (۱) به تنها یکی کینه ور لشگرم
(۲) بزد تیغ و بنداخت از بر سرش
(۳) ای دیو سپید پای در بند
(۴) دست در دامن مولا زد در
- به رخس دلاور زمین بسپرم
فرو ریخت چون رود خون از برش
ای گنبد گیتی ای دماوند
که علی بگذر و از ما مگذر

۷۶- در بیت «الا ای خاک خوزستان تو آنستی که دیدستی سکندرها و قیصرها و لشگرهای جوشانش»

کدام آرایه‌های ادبی (عنصر زیبایی سخن) مشاهده می‌شود؟

- (۱) تشخیص (جان بخشی) (۲) طباق (۳) تضمین (۴) تلمیح

۷۷- در بیت زیر کدام آرایه‌ی ادبی وجود ندارد؟

- گرم شو از مهر و زکین سرد باش
چون مه و خورشید جوان مرد باش»
- (۱) تضاد (۲) تمثیل (۳) جان بخشی (۴) تشبیه

۷۸- در کدام گزینه آرایه‌ی تشبیه وجود ندارد؟

- (۱) هنوز نیک و بد زندگی به دفتر عمر
(۲) برگ درختان سبز پیش خداوند هوش
(۳) فجر تا سینه‌ی آفاق شکافت
(۴) دانش اندر دل چراغ روشن است
- نخوانده‌ای و به چشم تو راه و چاه یکیست
هر ورقش دفتری است معرفت کردگار
چشم بیدار علی خفته نیافت
وز همه بد بر تن تو جوشن است

۷۹- کدام گزینه آرایه‌ی مشخص شده را ندارد؟

- (۱) با بدان کم نشین که صحبت بد
(۲) صورت زیبای ظاهر هیچ نیست
(۳) نابرده رنج گنج میسر نمی‌شود
(۴) مرغان پر بسته بودیم، پرواز را برده از یاد
- گر چه پاکی تو را پلید کند (طباق)
ای برادر سیرت زیبا بیار (تناسب)
مزد آن گرفت جان برادر که کار کرد (تلمیح)
پروازمان داد، مردی، از آسمان‌ها فراتر (استعاره)

۸۰- کدام آرایه‌ها در بیت زیر هستند؟

«پاک و بی‌عیب خدایی که به تقدیر عزیز ماه و خورشید مسخر کند و لیل و نهار»

- (۱) تشبیه و تلمیح (۲) تلمیح و تضاد (۳) تضاد و تشبیه (۴) تضاد و مراعات نظیر

۸۱- کدام آرایه را در بیت زیر نمی‌توان دید؟

- «با بدان بد باش و با نیکان نکو جای گل، گل باش و جای خار، خار»
- (۱) تضاد (۲) جادوی مجاورت (واج آرایه)
- (۳) تشبیه (۴) تکرار

۸۲- در کدام گزینه هیچ یک از عناصر زیبایی سخن به کار نرفته است؟

- (۱) حلقه‌ی درشد از او دامن‌گیر (۲) تات رسانند به فرماندهی
- (۳) دانش اندر دل، چراغ روشن است. (۴) ای گنبد گیتی ای دماوند

۸۳- در کدام گزینه «سجع» وجود ندارد؟

- (۱) الهی ضعیفان را پناهی، مؤمنان را گواهی (۲) الهی شناخت تو، ما را امان و لطف تو ما را عیان
- (۳) اگر رفتی بردی و اگر خفتی مردی (۴) بدان که هر چه در وجود است همه صنع خدای تعالی است.

۸۴- عناصر زیبایی سخن سه گزینه صحیح است و تنها دربارهی گزینه‌ی صحیح نوشته نشده است.

- (۱) الهی! بود و نابود من تو را یکسان، از غم مرا به شادی رسان. «طباق»
- (۲) رفتیم تا اوج با او، از عطر گل‌ها رهاتر مرغان پر بسته بودیم، پرواز را برده از یاد «تشبیه»
- (۳) پرهیزگار باش که دادار آسمان فردوس جای مردم پرهیزگار کرد «کنایه»
- (۴) در همه‌ی اشکال شکلی نیست که به مدوّر نزدیک‌تر بوده و هموارتر، مگر مسدّس. «تناسب»

۸۵- کدام تشبیه دارد؟

- (۱) دگر باره چون شد به خواب اندرون ز تاریکی آن اژدها شد برون
- (۲) به تنها یکی کینه ور لشکرم به رخس دلاور زمین بسپر
- (۳) چو رستم ورا دید بفشرد ران به گردن برآورد گرز گران
- (۴) به یک جای ساکن نباشد به جنگ چنین است آیین پور پشنگ

۸۶- آرایه‌ی ادبی در کدام گزینه، صحیح ذکر نشده است؟

- (۱) گر تکبر می‌کنی با خواجگان سقله کن ور تواضع می‌کنی با مردم درویش کن «طباق»
- (۲) دیروز با ما کسی بود از ما به ما آشنا تر آیینی فطرت ما، از ما به ما آشنا تر «تشبیه»
- (۳) باز رسیدند شاد زان سوی عالم چو باد مست و خرامان و خوش، سبز قبایان ما «تلمیح»
- (۴) نابرده رنج گنج میسر نمی‌شود مزد آن گرفت جان برادر که کار کرد «تمثیل»

۸۷- در بیت زیر کدام آرایه‌ی ادبی مشاهده می‌شود؟

- «باز بنفشه رسید جانب سوسن دو تا باز گل لعل پوش می‌بدراند قبا»
- (۱) کنایه (۲) تضاد (۳) ایهام (۴) تشبیه

۸۸- آرایه‌ی ذکر شده در کدام بیت صحیح است؟

- (۱) بد اندیش بسیار و گر اندکی است چو خشم آورم پیش چشمم یکی است «غلو»
- (۲) ناشناسی که به تاریکی شب می‌برد شام یتیمان عرب «طباق»
- (۳) دگر پاره چون شد به خواب اندرون ز تاریکی آن اژدها شد برون «تشخیص»
- (۴) کسوف شرم نشستست بر رخ خورشید چو دیده‌ی کوچهی ما آفتاب بر دوش است «استعاره»

۸۹- در کدام ترکیب زیر تشبیه هم به چشم می‌خورد؟

- (۱) رهبران خودکامه (۲) قدم خویش (۳) درخت علم (۴) تاریخ کشور

۹۰- بیت زیر کدام آرایه را شامل نمی‌شود؟

«ابر هزار پاره بگیرد ستیغ کوه

چون لشگری که رو به سوی دشمن آورد»

- (۱) تناسب (۲) تشخیص (۳) ایهام (۴) تشبیه

۹۱- نام آرایه‌ی ادبی در مورد گزینه‌ی صحیح نوشته شده است.

(۱) در پيله تا به کی بر خویشتن تنی	پرسید کرم را مرغ از فروتنی	«سجع»
(۲) ابر هزار پاره بگیرد ستیغ کوه	چون لشگری که رو به سوی دشمن آورد	«تلمیح»
(۳) ورنه نبود جامه‌ی اطلس تو را	دلخ کهن، ساتر تن بس تو را	«ایهام»
(۴) نابرده رنج گنج میسر نمی‌شود	مزد آن گرفت جان برادر که کار کرد	«جناس»

۹۲- در کدام آرایه‌ی «تشخیص» مشاهده نمی‌شود؟

- (۱) گل عزیز است غنیمت شمیردش صحبت که به باغ آمد که از این راه و از آن خواهد شد.
 (۲) نور در کاسه‌ی مس چه نوازش‌ها می‌ریزد؟
 (۳) زمین سخاوتمند با تمام وجود پویایی و حیات خود را فریاد می‌زند.
 (۴) نوعی پرستو به طور عمود در آب فرو می‌رود و شکار خود را از دل آب می‌رباید.

۹۳- تنها در یکی از گزینه‌ها آرایه‌های «آدم‌نمایی، ایهام، تناسب» وجود دارد، آن را مشخص نمایید.

(۱) جمله که بینی همه دارد عوض	وز عوضش گشته میسر غرض
(۲) نوروز ماه، فاخته و عندلیب را	در بوستان، نواگر و بر بط زن آورد
(۳) ما همان چشمه‌های کم آبییم	زندگی جمع دوستانه‌ی ماست
(۴) باز رسیدند شاد زان سوی عالم چو باد	مست و خرامان و خوش، سبز قبایان ما

۹۴- کدام آرایه را نمی‌توان دید؟

روی مرداب، این آفتاب پوسیده / روی رودخانه، این ماه زنده / نام تو را می‌نویسم.

- (۱) تمثیل (۲) تشبیه (۳) تناسب (۴) تضاد

۹۵- کدام بیت «تلمیحی» از مفاهیم قرآنی با خود دارد؟

(۱) گر تکبر می‌کنی، با خواجگان سفله کن	ور تواضع می‌کنی، با مردم درویش کن
(۲) پرهیزگار باش که دادار آسمان	فردوس جای مردم پرهیزگار کرد.
(۳) دست در دامن مولا زد در	که علی بگذر و از ما مگذر
(۴) مدد روح کن به دانش و دین	تا شوی هم نشین روح امین

۹۶- کدام گزینه تشبیه ندارد؟

(۱) کتاب است آینه روزگار	(۲) نیایی یکی همنشین چون کتاب
(۳) نام تو کلید هر چه بستند	(۴) بی نام تو نامه کی کنم باز

۹۷- با توجه به بیت زیر کدام گزینه نادرست است؟

در بیابان گر به شوق کعبه خواهی زد قدم سرزنش‌ها گر کند خار مغیلان غم مخور

- (۱) کنایه دارد. (۲) تناسب دارد.
(۳) تشخیص دارد. (۴) تلمیح دارد.

۹۸- کدام گزینه «شخصیت بخشی» نیست؟

- (۱) ما همان چشمه‌های کم آبیم
(۲) تگه یخ‌ها به گریه افتادند.
(۳) پرسید کرم را، مرغ از فروتنی
(۴) وز سر که رُخ نمود لاله‌ی شیرین لقا

۹۹- کدام بیت آرایه‌ی مورد نظر را دارد؟

- (۱) نابرده رنج، گنج میسر نمی‌شود
(۲) هم سال‌های من پروانگان شدند
(۳) آب شد برف زردکوه سپید
(۴) من در کنار باغ کنم ساعتی درنگ
- (تلمیح) مزد آن گرفت جان برادر که کار کرد
(ایهام) جستند از این قفس، گشتند دپدنی
(استعاره) تگه یخ‌ها به گریه افتادند
(طباق) تا دل‌نواز من خبر از گلشن آورد

۱۰۰- در عبارت «دانش اندر دل چراغ روشن است» کدام آرایه (صنعت ادبی) مشاهده می‌شود؟

- (۱) تضاد (۲) ضرب‌المثل (تمثیل)
(۳) تشبیه (۴) غلّو

۱۰۱- در بیت زیر کدام آرایه به چشم نمی‌خورد؟

- در نومیدی بسی امید است پایان شب سیه سپید است»
(۱) تضاد (طباق) (۲) جان بخشی به اشیاء
(۳) ضرب‌المثل (تمثیل) (۴) تناسب (مراعات نظیر)

۱۰۲- کدام گزینه آرایه‌ی مشخص شده را ندارد؟

- (۱) فاخته با «کو» و «کو» آمد کان یار کو / کردش اشارت به گل بلبل شیرین نوا
(۲) با بدان بد باش با نیکان نکو / جای گل باش جای خار خار
(۳) ابر هزار پاره بگیرد ستیغ کوه / چون لشکری که رو به سوی دشمن آورد
(۴) آن جا که گر به شاخ گلی آرزوت هست / گل چین به پیشگاه تو یک خرمن آورد
- (جان بخشی / تشخیص)
(تضاد)
(تشبیه)
(مبالغه)

۱۰۳- در عبارت زیر، از کدام آرایه‌ی ادبی استفاده شده است؟

الهی! بنیاد توحید ما را خراب نکن و باغ امید ما بی آب مکن.

- (۱) سجع (۲) ضرب‌المثل (۳) تضاد (۴) استعاره

۱۰۴- در بیت «دانش اندر دل چراغ روشن است / وز همه بد بر تن تو جوشن است» چند تشبیه به کار رفته است؟

- (۱) یک (۲) دو (۳) سه (۴) چهار

۱۰۵- طرفین تشبیه در بیت زیر کدام‌اند؟

کوه از درخت گویی مردی مبارز است پره‌های گونه‌گون زده چون جنگیان به خود

- (۱) طرف اول: مردی مبارز (مشبه)؛ طرف دوم: کوه (مشبیه‌به)
- (۲) طرف اول: جنگیان (مشبه)؛ طرف دوم: پر (مشبیه‌به)
- (۳) طرف اول: کوه (مشبه)؛ طرف دوم: مردی مبارز (مشبیه‌به)
- (۴) طرف اول: درخت (مشبه)؛ طرف دوم: جنگیان (مشبیه‌به)

۱۰۶- در کدام جمله تشبیه (یا اضافی تشبیهی) وجود دارد؟

- (۱) و اگر گرد کند، چون مدوّرات به هم باز نهی بیرون فرجت‌ها ضایع باشد.
- (۲) آب در حلق کریمان از کرم چون نوش ریز موی بر اندام خصم از بیم هم چون نیش کن
- (۳) دیروز با ما کسی بود، مانند خورشید، صادق مانند باران صمیمی، از باغ گل باصفا تر
- (۴) الهی! بنیاد توحید ما خراب مکن و باغ امید ما بی آب مکن

۱۰۷- در کدام گزینه آرایه‌ی سجع وجود ندارد؟

- (۱) پنداشتم که تو را شناختم، اکنون آن پندار در آب انداختم.
- (۲) در رنگ و پوست منگر، در پسند دوست نگر.
- (۳) هر که با دشمن صلح می‌کند سر آزار دوستان دارد.
- (۴) رحم آوردن بر بدان ستمست بر نیکان.

۱۰۸- آرایه‌ی تشخیص در کدام گزینه وجود دارد؟

- (۱) ما همان چشمه‌های کم آبییم
 - (۲) چشمه‌ها ضرب در هزار شدند
 - (۳) جویباران به دامن صحرا
 - (۴) مرا در دام‌ها بسیار بستند
- زندگی جمع دوستانه‌ی ماست متولد شدند جویباران
رشته در رشته، تار و پود شدند ز بالم کودکان پرها شکستند

۱۰۹- «تشبیه» تنها در گزینه‌ی مشاهده نمی‌شود.

- (۱) همی دانه و خوشه، خروار شد ز آغاز، هر خوشه خروار نیست
- (۲) چو بفروختی از که خواهی خرید؟ متاع جوانی به بازار نیست
- (۳) تا کی آخر چو بنفشه، سر غفلت در پیش حیف باشد که تو در خوابی و نرگس بیدار
- (۴) دیدار یار غایب، دانی چه ذوق دارد؟ ابری که در بیابان بر تشنه‌ای بیارد

۱۱۰- در متن زیر کدام آرایه‌ی ادبی وجود دارد؟

کودک تنها، به روی خاکریز آمد
صد هزاران چشم، قاب عکس کودک شد.
خط دشمن، گیج و سرگردان
چشم‌ها از این و آن پرسان ...

- (۱) تمثیل (۲) تضمین (۳) استعاره (۴) تشبیه

۱۱۱- «تمثیل» در کدام گزینه مشهود است؟

۱) ستودن نداند کس او را چو هست	میان بندگی را بیایدت بست
۲) تا قیامت سخن اندر کرم و رحمت او	همه گویند و یکی گفته نیاید ز هزار
۳) مهر ابله، مهر خرس آمد یقین	کین او مهر است و مهر اوست کین
۴) همه کار ایام، درس است و پند	دریغا که شاگرد هشیار نیست

۱۱۲- در عبارت زیر کدام آرایه‌ی ادبی وجود ندارد؟

سپاس باد یزدان دانا و توانا را که آفریدگار جهان است و داننده‌ی آشکار و نهان است و راننده‌ی چرخ زمان است و دارنده‌ی جانوران است و آورنده‌ی بهار و خزان است.

- ۱) جناس ۲) سجع ۳) تشخیص ۴) طباق

۱۱۳- «تلمیح» تنها در گزینه‌ی به چشم می‌خورد.

۱) تا توانی پیش کس مگشای راز	بر کسی این در مکن زنه‌ار، باز
۲) گورخانه‌ی راز تو چون دل شود	آن مرادت زودتر حاصل شود
۳) دانه‌ها چون در زمین پنهان شود	سر آن سرسبزی بُستان شود
۴) گفت پیغمبر: هر آن کو سر نهفت	زود گردد با مرادِ خویش، جفت

۱۱۴- در کدام بیت زیر «کنایه، تمثیل و تناسب» با هم وجود دارد؟

۱) ای نام نکوی تو، سر دفتر عنوان‌ها	وی طلعت روی تو، زینت ده عنوان‌ها
۲) از مکافات عمل غافل مشو	گندم از گندم بروید جوزجو
۳) ماه برق کوچکی از تاج او	هر ستاره، پولکی از تاج او
۴) در حبس و خلوت، تا وارهم به مرگ	یا پر بر آورم بهر پریدنی

۱۱۵- «نغمه‌ی حروف» و «جناس» در کدام گزینه وجود دارد؟

۱) تازه فهمیدم خدایم این خداست	این خدای مهربان و آشناست
۲) عادت او نیست خشم و دشمنی	نام او نور و نشانش دشمنی
۳) آفرین جان آفرین پاک را	آن که جان بخشید و ایمان، خاک را
۴) جنگ جنگی نابرابر بود	جنگ جنگی فوق باور بود.

۱۱۶- کدام بیت زیر «تلمیحی» به یک آیه از قرآن کریم ندارد؟

۱) به گفتار پیغمبرت راه جوی	دل از تیرگی‌ها بدین آب شوی
۲) خداوند نام و خداوند جای	خداوند روزی ده رهنمای
۳) گلستان کند آتشی بر خلیل	گروهی بر آتش برد ز آب نیل
۴) دوستی از من به من نزدیک‌تر	از رگ گردن به من نزدیک‌تر

۱۱۷- آرایه‌ای که در شعر زیر وجود ندارد کدام است؟

مرا با همنشینی مفتخر کرد	گل اندر زیر پا گسترده پر کرد
«کمال همنشین در من اثر کرد	چو عمرم مدتی با گل گذر کرد

وگر نه من همان خاکم که هستم»

- ۱) تشخیص ۲) تمثیل ۳) تلمیح ۴) کنایه

۱۱۸- در متن زیر تنها آرایه‌ی استفاده نشده است.

آن شب هزار «قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ» خوانده بودم. آن دست که زیر سر مادرم بود، خون اندر آن خشک شده بود. گفتم: «ای تن، رنج از بهر خدای بکش.»

- (۱) کنایه (۲) آدم‌نمایی (۳) تضمین (۴) تلمیح

۱۱۹- در کدام بیت دوبار از «جناس» استفاده شده است؟

- (۱) به نام خدایی که جان آفرید سخن گفتن اندر زبان آفرید
 (۲) بشر ماورای جلالش نیافت بَصْر، منتهای جمالش نیافت
 (۳) محال است سعدی که راه صفا توان رفت جز بر پی مصطفی
 (۴) به درگاه لطف و بزرگیش بر بزرگان نهاده بزرگی ز سر

۱۲۰- کدام آرایه‌ها با هم کم‌ترین ارتباط را دارند؟

- (۱) جناس و سجع (۲) استعاره و تشبیه (۳) طباق و تناسب (۴) تشخیص و مبالغه

۱۲۱- «آرایه‌ی تشخیص» را در کدام گزینه نمی‌توانید مشاهده کنید؟

- (۱) زنگ تفریح را که زنجره زد باز هم در کلاس غوغا شد
 (۲) نار خندان باغ را خندان کند صحبت مردانت از مردان کند
 (۳) خبرت هست که مرغان سحر می‌گویند آخر ای خفته، سر از خواب جهالت بردار؟
 (۴) مار بد تنها تو را بر جان زند یار بد بر جان و بر ایمان زند

۱۲۲- گزینه‌ی نادرست درباره‌ی بیت زیر کدام است؟

- «ای هدهد صبا به سبا می‌فرستمت بنگر که از کجا به کجا می‌فرستمت»
 (۱) آرایه‌ی «تناسب» دارد. (۲) «تشخیص» دارد. (۳) «جناس» دارد. (۴) مبالغه

۱۲۳- در بیت زیر کدام آرایه‌های ادبی مشهود هستند؟

- ارغوان جام عقیقی به سمن خواهد داد چشم نرگس به شقایق نگران خواهد شد
 (۱) تناسب و تشخیص (۲) تشخیص و تلمیح (۳) تضاد و سجع (۴) ایهام و مبالغه

۱۲۴- در بیت زیر آرایه‌ی وجود ندارد.

- سرو چمان من چرا میل چمن نمی‌کند همدم گل نمی‌شود یاد سمن نمی‌کند
 (۱) واج‌آرایی (۲) تشخیص (۳) طباق (۴) تناسب

۱۲۵- آرایه‌ی ادبی در بیت زیر وجود ندارد.

- نابرده رنج گنج میسر نمی‌شود مزد آن گرفت جان برادر که کار کرد
 (۱) جناس (۲) زنجیره‌ی معنایی (۳) تمثیل (۴) ایهام

۱۲۶- در عبارت «ای برادر حرم در پیش است و حرامی از پس، اگر رفتی بردی و اگر خفتی مُردی» تنها آرایه‌ی به کار رفته است.

- (۱) تضاد (۲) تناسب (۳) تشخیص (۴) ایهام

۱۲۷- در بیت: «بسم الله الرحمن الرحيم هست کلید در گنج حکیم» آرایه‌های و و به کار رفته است.

- (۱) نغمه‌ی حروف، تلمیح، طباق
 (۲) واج‌آرایی، تضمین، تناسب
 (۳) نغمه‌ی حروف، جناس، تمثیل
 (۴) واج‌آرایی، سجع، تلمیح

۱۲۸- در بیت زیر کدام آرایه نیست؟

- «مهر آبله، مهر خرس آمد یقین»
 (۱) مراعات نظیر
 «کین او مهر است و مهر اوست کین»
 (۲) جناس تام
 (۳) تشبیه
 (۴) طباق

۱۲۹- در دو بیت زیر آرایه‌های ادبی و و به کار رفته است.

- دور گردون گرد و روزی بر مراد ما نگشت
 ای دل ار سیل فنا بنیاد هستی بر کند
 (۱) واج‌آرایی، تمثیل، تشخیص
 دائماً یکسان نماند حال دوران غم مخور
 چون تو را نوح است کشتیبان ز طوفان غم مخور
 (۲) مبالغه، تضمین، تناسب
 (۳) تضمین، زنجیره‌ی معنایی، ایهام
 (۴) طباق، تشخیص، کنایه